

“Artsen nemen toch geen vakantie?”

Erevoorzitter Dr. Frans De Weer van Artsen zonder Vakantie vierde onlangs zijn 70ste verjaardag en vertelt honderduit over meer dan een kwarteeuw projecten en 30 zendingen in Afrika die hij tijdens zijn vrije tijd uitvoerde.

Thierry Van Eeckhout

Dr. Johan Mattelaer, uroloog op rust uit Kortrijk, vertoefde in 1980 in Kameroen. Bij zijn vertrek uit het West-Afrikaanse land lieten twee gezondheidswerkers in het lokale centrum voor gehandicapten zich ontvallen: “U bent arts, dus u neemt toch geen vakantie? Hier moeten nog zoveel kinderen geopereerd worden.” Dr. Mattelaer sprak zijn schoonbroer Dr. Frans De Weer aan, van 1972 tot 2004 chirurg in het Imeldaziekenhuis in Bonheiden, en tijdens het voorjaar van 1981 trokken ze samen naar Kameroen om er een veertigtal kinderen te behandelen. Die pionierstijd werd de aanzet tot talloze missies op het Afrikaanse continent: Artsen zonder Vakantie was geboren.

NGO

Die eerste 40 ingrepen bij kinderen met poliomyelitis werden er 100, maar er wachtten er wellicht nog 100.000. Het bleef ook niet bij orthopedische ingrepen: er kwamen vragen om gynaecologische en pediatrische hulp en op andere medische domeinen. Collega's werden aangesproken – familieleden, vrienden, vrienden van vrienden – tot het alsmaar groeiende initiatief in de jaren 90 nood kreeg aan een degelijke structuur, ook al omwille van de verantwoordelijkheid.

Toenmalig staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Réginald Moreels verleende Artsen zonder Vakantie in 1996 het statuut van NGO. Zo werd een basis gelegd voor subsidiëring, hoewel er nog zo'n 23.000 donateurs zijn. Vandaag telt de organisatie 400 artsen en verpleegkundigen die tijdens hun vakantie gratis in Afrika werken. Ze leiden er Afrikaanse collega's op aan de operatietafel, op de ziekenzaal of in het lab. Er lopen projecten in Congo, Tanzania, Burundi, Rwanda en Burkina Faso.

Huttenarts

De organisatie van de gezondheidszorg in Afrika is op geen enkele manier te vergelijken met de onze. Huisartsen zoals wij die kennen, zijn er niet. Hoe zou je die trouwens moeten noemen? Een huttenarts? De dorpsbevolking kan in dispensaria terecht, waar verpleegkundigen basiszorg verlenen.

“In Afrikaanse landen zijn er te weinig artsen. Al onmiddellijk na hun opleiding worden ze ingeschakeld in ziekenhuizen, waar ze werkelijk met alle mogelijke medische problemen worden geconfronteerd. Het is niet uitzonderlijk dat een jonge arts amper een appendectomie heeft uitgevoerd, maar wel al 80 keizersneden. Of dat hij 's nachts bij

van de eerstelijnsgezondheidszorg. In Afrika moet een arts zonder enige specialistische opleiding en binnen een primitieve infrastructuur werkelijk alles kunnen ‘oplossen’. Daarom zijn het ook meestal specialisten die met Artsen zonder Vakantie op missie vertrekken. Hun ervaring aan de operatie- of onderzoekstafel is onontbeerlijk.”

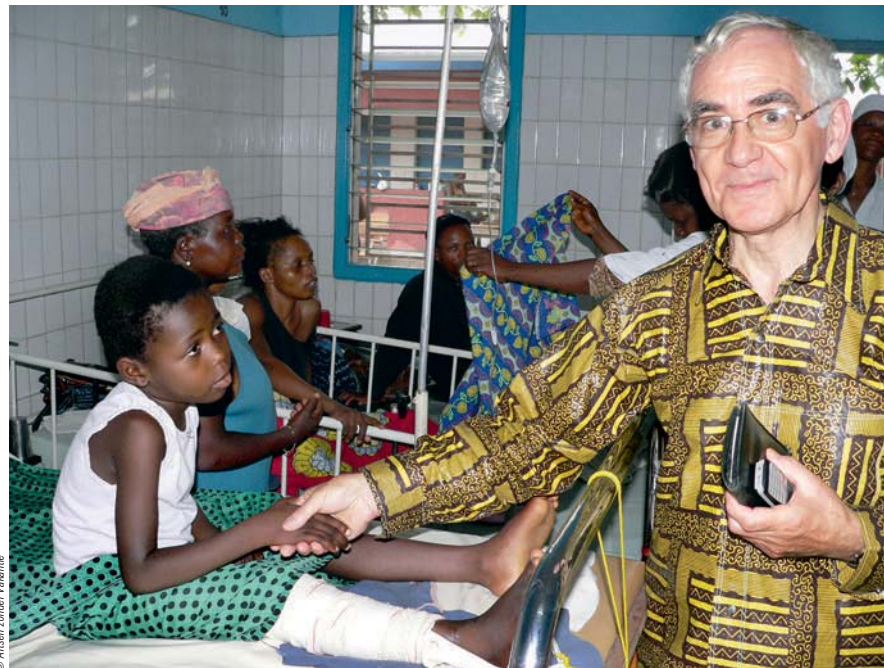
Opleiding

Artsen zonder Vakantie mag niet verward worden met Artsen zonder Grenzen. Die is in 1971 ontstaan vanuit acute noden in

Daarnaast wordt steun verleend aan ziekenhuizen en worden medische teams ter beschikking gesteld. Alle vrijwilligers die zich inzetten voor Artsen zonder Vakantie worden ingeschakeld op het terrein. “Misschien is het daarom dat we ons tot dusver weinig hebben ingelaten met de internationale uitbouw van onze organisatie”, stelt De Weer. “Er bestaat weliswaar een antenne *Ärzte ohne Ferien* in Duitsland, en er komen medewerkers uit Nederland, Frankrijk en Italië, maar over een echte internationale structuur beschikken we nog niet. Voorlopig hebben we zoveel activiteiten, dat we niet de tijd vinden om ook nog eens een kantoor in Parijs op te richten. Maar misschien moeten we er ooit eens werk van maken, zodat er Europese budgetten ter beschikking komen voor onze projecten.”

Optimisme

De zendingen lopen niet enkel tijdens de ‘vakantiemaanden’ juli en augustus. Vakantie dient geïnterpreteerd als ‘vrije tijd’ van medici die zich engageren. “Gemiddeld schenken zij ongeveer 4% van hun totale tijd en energie, terwijl België slechts 0,7% van zijn BBP aan ontwikkelingssamenwerking besteedt, als we even die vergelijking mogen maken.” Belangrijkste probleem voor de gezondheidszorg in Afrika blijft de armoede. De voorbije dertig jaar nam die wereldwijd af met 13%, vooral in Azië. Maar in Centraal-Afrika nam ze tijdens dezelfde periode toe met 13%. “Een brandwonde verzorgen is voor een Afrikaanse dorpeling onbetaalbaar. We gebruiken zelf op basis van melk en honing, producten die de familie op de markt kan kopen. Maar zelfs dat is vaak nog te duur. Nochtans zien we een evolutie. In Rwanda bestaat al enige vorm van ziekteverzekering. Congo heeft zijn beloften nog niet helemaal ingelost. Bij Artsen zonder Vakantie gaan we er echter van uit dat de bevolking nu moet geholpen worden. Ook al blijft het wachten op een verbetering van omgevingsfactoren zoals het aantrekken van de economie, het verminderen van de corruptie, het verhogen van de koopkracht. Voorlopig voeren we dus een zware strijd, maar men voelt optimisme. De Congolese artsen koesteren hoop voor de ontwikkeling van de democratie in hun land. De motivatie en het engagement van onze eigen artsen-vrijwilligers gaat eveneens ver.” ♦

▲ Dr. Frans De Weer: “Het zijn meestal specialisten die met Artsen zonder Vakantie op missie vertrekken. Hun ervaring aan de operatie- of onderzoekstafel is onontbeerlijk.”

Artsen zonder Vakantie tracht veeleer op structurele wijze steun te verlenen in gebieden waar de gezondheidszorg nog in volle ontwikkeling is. Het overdragen van (para)medische kennis aan artsen en verpleegkundigen behoort tot de kerntaken.

karig licht een ingewikkelde fractuur heelt zonder radiologie. In de dispensaria werken de verpleegkundigen met algoritmen: ‘koorts’ betekent ‘aspirine’, ‘erge, aanhoudende koorts’ betekent ‘doorverwijzen naar het ziekenhuis’. Ooit assisteerde ik bij een prostaatoperatie. Mijn Afrikaanse ‘collega’ had er al acht dergelijke ingrepen opzitten: achteraf bleek hij een verpleegkundige te zijn. In ons land vormt de huisarts de spil

ramp- of oorlogsgebieden, de ‘brandhaarden’ van de wereld. Artsen zonder Vakantie tracht veeleer op structurele wijze steun te verlenen in gebieden waar de gezondheidszorg nog in volle ontwikkeling is. Het overdragen van (para)medische kennis aan artsen en verpleegkundigen behoort tot de kerntaken. Zo gaf Frans De Weer dit jaar in Bukavu en Kigali een opleiding over traumatologie.

Voor meer informatie: www.azv.be.